

Kult sukcesu w kontekście kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi

Wstęp

Obecne zmiany kulturowo-cywilizacyjne, które możemy obserwować na różnych płaszczyznach życia społecznego, są coraz częściej powodem zagubienia, dezorientacji, zwłaszcza wśród najmłodszych twórców i uczestników społeczeństwa. Niejednokrotnie dzieci i młodzież stają w obliczu tematów, zjawisk i zagadnień, które są dla nich niezrozumiałe, niejasne. Jako pedagodzy także, a może przede wszystkim, mamy okazję zauważać takie zagubienie. Osoby mające w swojej praktyce pedagogicznej styczność z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi niejednokrotnie stają przed dylematem pogodzenia kształcenia specjalnego z naciskiem, czy wręcz przymusem, osiągnięcia przez człowieka sukcesów w każdej dziedzinie życia. Wspomniany kult sukcesu jest zarówno zjawiskiem nie do końca zrozumiałym dla dzieci i młodzieży, jak i takim, który staje się powodem coraz większego wykluczania osób mających utrudnione warunki do jego osiągnięcia.

Wiele osób pracujących z dziećmi i młodzieżą zauważa, że coraz częściej przymus sukcesu jest zjawiskiem, które determinuje tożsamość współczesnej młodzieży. Komunikaty odbierane ze strony społeczeństwa, często propagowane i podkreślane przez środki masowego przekazu, głoszą, że „tylko sukces uczyni cię szczęśliwym”, „nie możesz być nieudacznikiem”, „liczy się tylko sukces”. Te hasła, które w pierwszym momencie wydają się motywujące dla osób znajdujących się na etapie budowania własnej tożsamości i odkrywania swojej wartości, stają się z czasem powodem załamania, kryzysu, odrzucenia samego siebie. To, czy ludzie poradzą sobie w takiej sytuacji, zależy przede wszystkim od osób, z którymi mają kontakt na co dzień. Wsparcie z ich strony ma bowiem szansę odeprzeć błędne myślenie, że wartość człowieka zależy od najlepszych wyników w każdej dziedzinie życia.

Sukces we współczesnym świecie

Rozpoczynając analizę zjawiska sukcesu, należy odpowiedzieć sobie na pytanie, czym jest sukces we współczesnym świecie. Świecie, w którym nieustannie zachodzą zmiany kulturowe, w którym zmienia się hierarchia wartości, w którym ma miejsce coraz szersze i głębsze wchłanianie społeczeństwa w mentalność, myślenie postmodernistyczne, z charakterystyczną dla niego absolutyzacją subiektywizmu i relatywizmu. Paradoksalnie sukces jest zawsze związany z wartościami, nie zawsze jednak są one trafnie uwzględniane w nawiązaniu do sukcesu.

Pojęcie sukcesu jest definiowane w różny sposób, w zależności od podejścia czy też nauki, która stanowi płaszczyznę dla badania tego zjawiska. Na szczególną uwagę zasługuje definicja, którą podaje Janusz Sobczyk. Zgodnie z nią sukcesem, czy jak postuluje autor definicji – dokonaniem, należy określać wynik realizacji zadania unikalnego, wykazującego się swego rodzaju doniosłością¹. Ona bowiem powoduje pozytywną ocenę wspomnianego wyniku. Indywidualnie odczuwana przez każdego człowieka doniosłość zadania, którego realizacja prowadzi do sukcesu, sprawia, iż sam sukces jest wydarzeniem wyjątkowym, upragnionym, niejednokrotnie wiążącym się ze spełnieniem marzeń. Autor innej definicji zauważa, że sukces to po prostu udane zakończenie jakiegoś przedsięwzięcia, osiągnięcie celu².

Współczesne spojrzenie na zagadnienia sukcesu i osiągnięcia wysokich wyników zainicjowało proces realizacji swoistego „wyscigu szczurów” pomiędzy uczestnikami różnorodnych grup społecznych. Niejednokrotnie żądza, czy w innych przypadkach przymus, zdobywania kolejnych sukcesów przysłania istotę działań, które wiążą się z kolejnymi etapami drogi do osiągnięcia celu.

Różne definicje sukcesu potwierdzają także fakt, z którego każdy doskonale zdaje sobie sprawę – sukcesy mogą być różne, a więc małe i duże, takie, do których człowiek dąży całe życie i takie, które przychodzą bez większego wysiłku. Każdy człowiek w inny sposób odbiera sukces własny oraz sukcesy innych osób. To potwierdza teorię, że zjawiska tego nie można rozpatrywać w kategoriach ogólnych. Każdy sukces odnosi się do konkretnej osoby bądź grupy osób, które współpracowały po to, by osiągnąć wspólny cel. Sukces to także konkretna sytuacja towarzysząca narodzinom idei, która zamienia się w konkretne działania w kierunku jej realizacji; to osobiste emocje, które towarzyszą chwili jego osiągnięcia. Każdy sukces wymaga zatem rozpatrywania go w odniesieniu do konkretnej osoby.

¹ J.R. Sobczyk, *Aksjologia sukcesu – uwarunkowania pomiaru (miary i oceny)*, „Prace i Materiały Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego” 2009, nr 2/1, s. 86.

² *Sukces*, [w:] *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. 14, red. H. Zgólkowska, Poznań 2003, s. 14.

Sukces w wymiarze jednostkowym

Analizując jakikolwiek sukces, należy zawsze łączyć go z konkretnymi osobami. Sukces nie istnieje nigdy w oderwaniu od jednostki, która go odnosi³. Człowiek, osiągając kolejne kroki w dążeniu do zamierzonego celu, w tym przypadku do sukcesu, wyzwała w sobie zasoby energii, siły. Mimo iż niejednokrotnie korzysta z pomocy drugiego człowieka, to on sam musi podjąć wyzwanie, włożyć własny trud i pracę, których efekty mogą doprowadzić do sukcesu. Trzeba zdawać sobie także sprawę z faktu, że sukces pozorny – czyli taki, który człowiek osiąga kosztem innych i bez własnego zaangażowania – nie cieszy i nie przynosi satysfakcji, która powinna towarzyszyć osiągnięciu wyznaczonego celu. Jest to więc także indywidualnie odczuwany stan emocjonalny.

Takie indywidualne podejście do zagadnień osiągania zamierzonych celów i powodzenia w realizacji planów nie oznacza jednak, że sukces pojedynczej jednostki należy rozpatrywać w oderwaniu od rzeczywistości, w jakiej żyje. Błędem wielu współczesnych teorii jest swego rodzaju izolowanie, odrywanie rozpatrywanego podmiotu od środowiska jego życia i działania, a przecież człowiek to istota realizująca się w grupie, w pewien sposób więc od niej uzależniona. Grupa przyjmuje określony kształt dzięki każdej konkretnej jednostce, która ją współtworzy. Należy zatem pamiętać, iż pomimo konieczności łączenia danego sukcesu z konkretną jednostką, odniesieniem dla całej sytuacji dochodzenia do sukcesu, a także przeżywania go, staje się środowisko, w jakim żyje i realizuje się osoba, której sukces stał się udziałem.

Specjalne potrzeby edukacyjne ucznia niepełnosprawnego – diagnoza, planowanie, wspieranie

Podejście do spraw związanych z osiąganiem wysokich wyników i sukcesu, które towarzyszy współczesnej rzeczywistości społecznej, często staje się zagadnieniem uwidaczniającym problem swego rodzaju rozwarstwienia społeczeństwa. Ujawnia się bowiem przepaść oddzielająca osoby, które mają otwartą drogę, możliwości i zasoby sprzyjające osiągnięciu sukcesów na różnych polach od osób, których sytuacja życiowa jest utrudniona i którym droga do zdobywania wysokich wyników wydaje się trudna do przebycia. Taki spory dystans obserwować można już podczas wchodzenia człowieka w świat społeczny, na pierwszych etapach edukacji. Osoby pracujące z dziećmi i młodzieżą mają na co dzień do

³ K. Januszkiewicz, *Dylematy charakterystyki sukcesu*, „Acta Universitatis Lodziensis. Filoa Oeconomica” 2010, nr 234, s. 289.

czynienia z sytuacjami, które wskazują na mniejsze możliwości wychowawczo-edukacyjne konkretnego dziecka. Często jest ono obiektem komentarzy rówieśników i kolegów z klasy. Na takie zagrożenia szczególnie narażone jest dziecko niepełnosprawne, którego schorzenie powoduje dodatkowo obniżenie możliwości osiągnięcia sukcesów w płaszczyźnie edukacyjnej.

Trudności ucznia mogą wynikać z niepełnosprawności sensorycznej, intelektualnej, ograniczeń zdrowotnych bądź też środowiskowych⁴. W sytuacji kiedy istnieje podejrzenie możliwości wystąpienia powyższych trudności, konieczne jest podjęcie odpowiednich kroków zmierzających w kierunku maksymalnego wykorzystania zdolności i umiejętności ucznia z utrudnionym funkcjonowaniem w środowisku edukacyjnym. Możliwość taka będzie realnie wpływać na jego samoocenę, a także postrzeganie go przez rówieśników w środowisku szkolnym.

Pierwszym etapem w procesie dążenia do sukcesu ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, także tymi związanymi z niepełnosprawnością, jest diagnoza. Bardzo ważne w dążeniu do sukcesu edukacyjno-wychowawczego takiego dziecka jest jego dokładne poznanie wraz z uwzględnieniem indywidualnych predyspozycji oraz uwarunkowań środowiska, w którym się wychowuje, uczy, odpoczywa. Diagnozowanie stanowi proces twórczy, który wymaga aktywnego podejścia do problemu. Składa się ono z dwóch etapów:

- diagnoza negatywna, czyli rozpoznanie i wyjaśnienie zjawiska,
- diagnoza pozytywna, czyli wyodrębnienie dobrze zachowanych sprawności, silnych stron osobowości badanego, czynników, które wpływają tonizująco lub kompensująco na istniejące funkcje psychiczne. Diagnoza pozytywna jest stymulatorem w terapii i w rozwoju dziecka⁵.

Każda diagnoza jest w pewnym sensie wartościowaniem, które zawiera swego rodzaju prognozę i zalecenia formułowane poprzez konkretne działania, których celem jest osiągnięcie jak najlepszego funkcjonowania jednostki, między innymi w środowisku wychowawczo-edukacyjnym. Bolesław Niemierko zauważa, że:

Diagnosta stara się wykryć, jak warunki uczenia się wpływają na przebieg i wyniki uczenia się, a jego celem w tym zakresie jest uświadomienie uczniom

⁴ W zapisach prawa oświatowego do grupy dzieci i młodzieży niepełnosprawnych zalicza się osoby niesłyszące, słabosłyszące, niewidome, słabowidzące, z niepełnosprawnością ruchową, z upośledzeniem umysłowym, z autyzmem, z niepełnosprawnością sprzężoną.

⁵ T. Wejner, *Diagnoza psychologiczno-pedagogiczna i jej wpływ na sukces edukacyjny*, [w:] *Regionalne i lokalne diagnozy edukacyjne. XVIII Krajowa Konferencja Diagnostyki Edukacyjnej*, Wrocław, 21–23 września 2012 r., red. B. Niemierko, M.K. Szmigel, Kraków 2012, s. 333.

i nauczycielom odpowiednich zależności po to, by skuteczniej szukać drogi do spełniania wymagań programowych⁶.

Etap diagnostyczny polega na przeprowadzeniu swego rodzaju rozpoznania wstępnego, którego celem jest uzyskanie możliwie najpełniejszej wiedzy o możliwościach intelektualnych, psychicznych, a także fizycznych dziecka oraz na dokonaniu rozpoznania monitorującego. Rozpoznanie wstępne odbywa się zwykle w środowisku edukacyjno-wychowawczym ucznia – w przedszkolu, szkole bądź innej placówce oświatowo-wychowawczej. Dzięki zdobytym informacjom możliwe jest określenie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dziecka. Warto pamiętać, że same informacje zawarte w orzeczeniach i opiniach wydawanych przez poradnie mają zwykle bardzo ogólny charakter, nie są odnoszone do konkretnych sytuacji edukacyjnych, zachowań ucznia w konkretnych okolicznościach. Nie są one więc wystarczającym podłożem dla planowania i wdrażania konkretnych działań wspierających ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Rozpoznanie monitorujące przeprowadza się z kolei po jakimś czasie w celu pozyskania informacji, które stanowiąc będą materiał do dokonania oceny wdrożonych już działań, ich efektów w zakresie wsparcia ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Taki monitoring będzie również podstawą do planowania dalszych działań wspierających rozwój psychofizyczny dziecka. Nie można zapominać o tym, że głównym celem wyżej wymienionych form postępowania diagnostycznego jest zawsze ustalenie mocnych stron dziecka, jego zainteresowań, zdolności, cech, dzięki którym może ono się wyróżnić w pozytywnym tego słowa znaczeniu⁷.

Planowanie wsparcia dla ucznia niepełnosprawnego w zakresie procesu kształcenia oparte jest zawsze na wcześniejszym etapie działań podejmowanych w celu zwiększania jego szans. Ta część modelu wsparcia opierać się może o konstruowanie Indywidualnego Programu Edukacyjno-Terapeutycznego bądź Programu Działań Wspierających. Plany te są formą zapisu praktycznej realizacji działań, które będą odpowiadały na określone w diagnozie specjalne potrzeby edukacyjne ucznia. Wymienione programy są odmiennymi formami wsparcia, każdy z nich jednak zwraca szczególną uwagę na wspieranie rozwoju dziecka, rozbudzanie zainteresowań oraz podnoszenie jego aktywności.

Projektując Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny, trzeba uwzględnić w nim wszechstronne wspieranie rozwoju dziecka. Zespół, który uczestniczy w procedurze planowania takiego programu, jest zobowiązany do uwzględnienia w nim szeregu zadań wynikających z obowiązującej podstawy programowej kształcenia ogólnego. Ma on zawierać działania, których celem jest

⁶ B. Niemierko, *Diagnostyka edukacyjna. Podręcznik akademicki*, Warszawa 2009, s. 15–16.

⁷ B. Trochimiak, *Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*, Warszawa 2010, s. 6–8.

rozbudzanie zainteresowań ucznia, kształtowanie umiejętności poznawania oraz doskonalenie mechanizmu podejmowania decyzji. Istotą IPET, jak podkreśla Barbara Marcinkowska, jest łączenie funkcji edukacyjnej szkoły, czyli nauczania i wychowania, z funkcją terapeutyczną stanowiącą ważny element interwencyjnego oddziaływania na odchylenia rozwojowe uczniów niepełnosprawnych⁸.

Konstruuując Plan Działań Wspierających, zespół powinien uwzględnić kompleksowe działania wspierające, odpowiadające na zapotrzebowania ucznia bądź grupy uczniów. Mogą to być chociażby zajęcia korekcyjne, jak w przypadku wad postawy, czy zajęcia logopedyczne, w sytuacji gdy u ucznia niepełnosprawnego stwierdzono wadę wymowy. PDW może być opracowany dla jednego dziecka (przyjmuje wówczas formę planu indywidualnego) bądź dla grupy dzieci o jednorodnym lub zbliżonym rozpoznaniu.

Etap praktycznej realizacji założeń powyższych planów wiąże się ze współpracą zespołu specjalistów w dziedzinie wspierania edukacji ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, samego ucznia, a także jego rodziców. Ich zaangażowanie w proces edukacyjno-terapeutyczny może skutecznie wpłynąć na poprawę osiągnięć dziecka. Wsparcie dla rodziców, udzielane przez specjalistów w zakresie działań wyrównujących szanse edukacyjne uczniów, wyrażać się może poprzez udzielanie im porad, konsultacji, organizowanie dla nich warsztatów i szkoleń. Są to formy pomocy organizowanej w przedszkolu, szkole lub placówce pomocy psychologiczno-pedagogicznej, do której uczęszcza dziecko.

Rola pedagoga w dążeniu do sukcesu ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Sukces szkolny ucznia zależy od wielu czynników. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi jeszcze silniej odczuwają znaczenie tych elementów procesu kształcenia, które wpływają na motywację oraz działania podejmowane przez ucznia po to, by osiągnąć zamierzony cel. Wśród tych czynników szczególne znaczenie oraz ogromny wpływ na rozwój dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mają nauczyciele, wychowawcy oraz, o czym często się zapomina, rówieśnicy. W przypadku dążenia takiego ucznia do sukcesu edukacyjnego głównym zadaniem wychowawcy bądź nauczyciela jest stworzenie klimatu, w którym uczeń ten nie tylko będzie czuł się dobrze, lecz także zostanie odpowiednio stymulowany do rozwoju. Zadaniem pedagoga jest stworzenie

⁸ Por. B. Marcinkowska, *Indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne*, [w:] *Dydaktyka specjalna – w przygotowaniu do kształcenia ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*. Podręcznik akademicki, red. J. Głodkowska, Warszawa 2010.

wobec wszystkich uczniów, jednak szczególnie wobec dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, atmosfery, dzięki której będą dostrzegali, a także doświadczali tego, że nauczyciel stara się rozumieć ich odczucia oraz świat⁹.

Dzieci z różnego rodzaju mikrodefektami rozwoju, na skutek przejawiających się trudności w nauce mają wśród rówieśników opinię słabszych, niezdolnych, niesprawnych. Na skutek tej opinii mają zaniżoną samoocenę, nie są pewne swoich możliwości, nie potrafią obiektywnie ocenić właściwości innych ludzi¹⁰.

Choroba bądź niepełnosprawność jednego z uczniów mogą stać się dla całej społeczności klasowej niezwykle istotną sytuacją wychowawczo-edukacyjną. Wojciech Chudy podkreśla, że punktem wyjścia dla zorganizowania odpowiedniej współpracy nauczycieli i uczniów w takiej sytuacji powinna być postawa personalizmu chrześcijańskiego. Ta bowiem uwzględnia przeświadczenie, że choroba czy niepełnosprawność nie pomniejszają w niczym naturalnej godności i niepowtarzalności każdego człowieka, a stanowią jedynie jedną z wielu jego cech istotnościowych¹¹. Świadomość choroby wśród rówieśników dziecka oraz jego nauczycieli umożliwia tworzenie bezpiecznych sytuacji, w których chory może aktywnie uczyć się oraz, w razie potrzeby, odpoczywać. Wsparcie dawane uczniowi niepełnosprawnemu ma także ogromny wpływ na osiągnięcie przez niego sukcesów. Związane jest to z możliwością uzyskania pomocy w nauce ze strony szkolnych przyjaciół. Na sukces ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnym z pewnością ogromny wpływ mają zawiązane relacje towarzyskie dające wsparcie emocjonalne w sytuacji ewentualnego konfliktu z nauczycielem. Sprzyjają one również tworzeniu swoistego poczucia wspólnoty oraz integracji społecznej z szerszym niż szkoła środowiskiem, z racji zwiększonej możliwości wyjścia z klasowymi kolegami poza mury szkolne¹².

Działania wychowawcy w pracy z całą klasą powinny szczególnie uwzględniać dążenie do osiągnięcia takiego funkcjonowania środowiska klasowego, grupy rówieśniczej, aby uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi miał zapewnione poczucie bezpieczeństwa, był w równym stopniu, co inni uczniowie angażowany w życie klasy, mógł wykazać się własną inicjatywą, dzielić pomysłami i własnymi spostrzeżeniami w odniesieniu do wspólnych dla uczniów spraw. Dzięki takiemu podejściu będzie on miał szansę rozwijania poczucia

⁹ Por. T. Brian, *Carl Rogers*, Gdańsk 2006.

¹⁰ T. Balicka, J. Kirenko, *Spostrzeganie siebie i innych a decenteracja interpersonalna u dzieci z problemami zdrowotnymi z młodszych klas szkolnych*, [w:] *Wspomaganie rozwoju uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*, red. D. Osik, A. Wojnarska, Lublin 2001, s. 44.

¹¹ W. Chudy, *Istota pedagogiki personalistycznej*, [w:] *Wychowanie chrześcijańskie. Między tradycją a współczesnością*, red. A. Rynio, Lublin 2007, s. 271–295.

¹² E. Domagała-Zyśk, *Wspieranie ucznia z chorobą przewlekłą w środowisku szkolnym*, [w:] *Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w środowisku rówieśniczym*, red. E. Domagała-Zyśk, Lublin 2012, s. 120–122.

własnej wartości oraz pozytywnej oceny samego siebie, co jest szczególnie trudne w dobie współczesnego dążenia do sukcesu, który dziś niejednokrotnie staje się jedyną miarą wartości człowieka. Ważne jest zatem, aby uczniowi, który posiada trudności w uczeniu się, który jest niepełnosprawny i boryka się z pewnymi ograniczeniami w sferze poznawczo-intelektualnej, pokazać, że sukcesem jest już samo konsekwentne dążenie do celu, praca nad sobą, próby przezwyciężania własnych ograniczeń.

Podjmując wymienione wyżej działania, nauczyciele oraz wychowawcy klas powinni mieć na uwadze przede wszystkim dobro ucznia, a także fakt, że istotą owych działań nie jest realizacja ich celów, lecz celów ucznia. By uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mógł realizować własne cele w sferze uczenia się, musi najpierw nauczyć się je formułować oraz poprawnie oceniać wartość danego celu w odniesieniu do własnych możliwości.

Podsumowanie

Współczesne podejście do zagadnień sukcesu prowadzi do swego rodzaju rozszereżenia środowiska edukacyjnego na dwie części. W jednej z nich znajdują się uczniowie, którzy są szczególnie uzdolnieni, w drugiej – ci, którzy wykazują specjalne potrzeby edukacyjne. Ogromnym wyzwaniem, zarówno dla osób na co dzień pracujących z dziećmi i młodzieżą szkolną, jak i dla całego systemu edukacji i wychowania w Polsce staje się integracja tych różnych z pozoru grup uczniów. Podejmując wyzwanie ich połączenia, należy jako główny czynnik łączący postawić działanie na rzecz osiągnięcia sukcesu. Niejednokrotnie też samo podjęcie wyzwania jest sukcesem, a nie skutek prowadzonych działań. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą korzystać z możliwości i umiejętności rówieśników, którzy wykazują szczególne uzdolnienia. Dzięki współpracy pomiędzy uczniami nawiązane zostają relacje, dzięki którym dziecko niepełnosprawne mające trudności w uczeniu się nabierze pewności siebie, odkryje swoją wartość, która jest w nim samym, nie zaś w liczbie jego wyróżnień bądź osiągnięć. Samo przełamanie bariery nieśmiałości, uzależnienia od innych powinno być traktowane w tej właśnie kategorii – kategorii sukcesu.

Nauczyciel, który prócz standardowych procedur wdrażanych w stosunku do ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, czyli diagnozy oraz planowania wsparcia, będzie aktywnie uczestniczył w wychowywaniu, edukacji i integracji dziecka z innymi uczniami może przyczynić się do swoistego przewartościowania sukcesu, zarówno w myśleniu uczniów, rodziców, jak i całego środowiska edukacyjnego. Sukces nie może być bowiem celem samym w sobie – jest

nim podjęcie wyzwania, działanie, pokonywanie własnych trudności po to, by osiągać możliwie najlepszy efekt, na miarę własnych możliwości. Ernie Banks powiedział kiedyś: „Musisz spróbować stworzyć szczęście wewnątrz siebie. Jeśli nie jesteś szczęśliwy w jakimś miejscu, istnieje duże prawdopodobieństwo, że nie będziesz szczęśliwy w żadnym miejscu”¹³. Sukces sam w sobie nie przynosi szczęścia, droga do sukcesu owszem – daje możliwość zobaczenia samego siebie jako kogoś wartościowego, poznania ludzi, którzy wyciągają pomocną dłoń i dzięki którym człowiek niejednokrotnie poznaje, czym jest prawdziwe szczęście.

Bibliografia

- Balicka T., Kirenko J., *Spostrzeganie siebie i innych a decentracja interpersonalna u dzieci z problemami zdrowotnymi z młodszych klas szkolnych*, [w:] *Wspomaganie rozwoju uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi*, red. D. Osik, A. Wojnarska, Wydaw. UMCS, Lublin 2001.
- Brian T., *Carl Rogers*, przekł. E. Wojtych, GWP, Gdańsk 2006.
- Chudy W., *Istota pedagogiki personalistycznej*, [w:] *Wychowanie chrześcijańskie. Między tradycją a współczesnością*, red. A. Rynio, Wydaw. KUL, Lublin 2007.
- Domagała-Zyśk E., *Wspieranie ucznia z chorobą przewlekłą w środowisku szkolnym*, [w:] *Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w środowisku rówieśniczym*, red. E. Domagała-Zyśk, Wydaw. KUL, Lublin 2012.
- Januszkiewicz K., *Dylematy charakterystyki sukcesu*, „Acta Universitatis Lodzensis. Filoa Oeconomica” 2010, nr 234, s. 289–297.
- Marcinkowska B., *Indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne*, [w:] *Dydaktyka specjalna – w przygotowaniu do kształcenia ucznia ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Podręcznik akademicki*, red. J. Głodkowska, APS, Warszawa 2010.
- Motywacja*, [w:] Wikipedia. Wolna encyklopedia, <https://pl.wikiquote.org/wiki/Motywacja> [dostęp: 20.04.2014].
- Niemierko B., *Diagnostyka edukacyjna. Podręcznik akademicki*, PWN, Warszawa 2009.
- Sobczyk J.R., *Aksjologia sukcesu – uwarunkowania pomiaru (miary i oceny)*, „Prace i Materiały Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego” 2009, nr 2/1, s. 81–90.
- Sukces*, [w:] *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. 14, red. H. Zgółkowska, Poznań 2003.
- Trochimiak B., *Podniesienie efektywności kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Materiały szkoleniowe, cz. 2*, Warszawa 2010.
- Wejner T., *Diagnoza psychologiczno-pedagogiczna i jej wpływ na sukces edukacyjny*, [w:] *Regionalne i lokalne diagnozy edukacyjne. XVIII Krajowa Konferencja Diagnostyki Edukacyjnej, Wrocław, 21–23 września 2012 r.*, red. B. Niemierko, M.K. Szmigel, Grupa Tomami, Kraków 2012.

¹³ *Motywacja*, [w:] Wikipedia. Wolna encyklopedia, <https://pl.wikiquote.org/wiki/Motywacja> [dostęp: 20.04.2014].

The cult of success in the context of the education of students with special educational needs

Abstract: Nowadays, society sees more and more dominant cult success. Also, the learning environment is not free from it. Certainly, the success both in science and other fields of human life is a desirable phenomenon, and most importantly – is a motivation to take up new challenges. Those who work with students with special educational needs are often faced difficulties associated with selecting an appropriate criterion for success for them. Difficulties arising from certain disorders of cognitive-perceptual functioning, force at work with such people to adopt a different definition of success. In this case, success is not so much the achievement of the objective pursued, as the defeat of the student's difficulties. Often just taking challenge of education for pupils with special educational needs, especially students with disabilities, is a success. It is extremely important not to considered success too general, in isolation from the person who has achieved success.

Keywords: disability, education, special educational needs, student, success

Słowa kluczowe: edukacja, niepełnosprawność, specjalne potrzeby edukacyjne, sukces, uczeń

